PATRIMONI DE CATALUNYA
El Pont del Diable

1

Denominació:
El Pont del Diable

Paratge:
El Congost de Martorell

Terme municipal:
Martorell

Comarca:
El Baix Llobregat

Característiques:
Pont romà amb una reconstrucció posterior gòtica del segle XI

Descripció

En l'actualitat, el Pont del Diable consta de dos arcs útils per al desguàs, amb llums de 37,30 i 19,10 metres, de tipus ogival. A més, en té uns altres dos d'alleugeriment de timpà, l'un està situat a l'actual estrep de l'esquerra i pot contribuir al desguàs d'avingudes; l'altre, que es troba a l'estrep dret, quasi no té eficàcia hidràulica, però sí una gran significació estètica ja que és l'únic que conserva la forma i la fàbrica romanes. Els altres tres arcs són medievals, el del marge dret és l'únic que en substitueix un altre de romà de la mateixa llum, del qual es conserven els carreus d'arrencada d'un pilar que també és d'origen romà.

La reconstrucció medieval va tenir una gran transcendència en l'actual configuració del pont, molt més si es té en compte que les modificacions posteriors no van variar-ne de forma substancial la configuració. La Diputació de Barcelona va fer finalment una darrera reconstrucció reproduint fidelment l'estat en què es trobava abans de ser volat durant la Guerra Civil espanyola.

El pont fou construït inicialment amb carreus de sauló i aquest mateix material fou utilitzat en la reconstrucció medieval posterior. Però en la reconstrucció de 1965 van fer servir formigó armat per refer l'arc central i ho recobriren amb plaques de pedra de constitució similar a les emprades l'any 1768.

A la part dreta de l'entrada del pont hi ha un arc triomfal romà "*opus cennentitium*" que s'ha conservat i que fou restaurat l'any 1928.

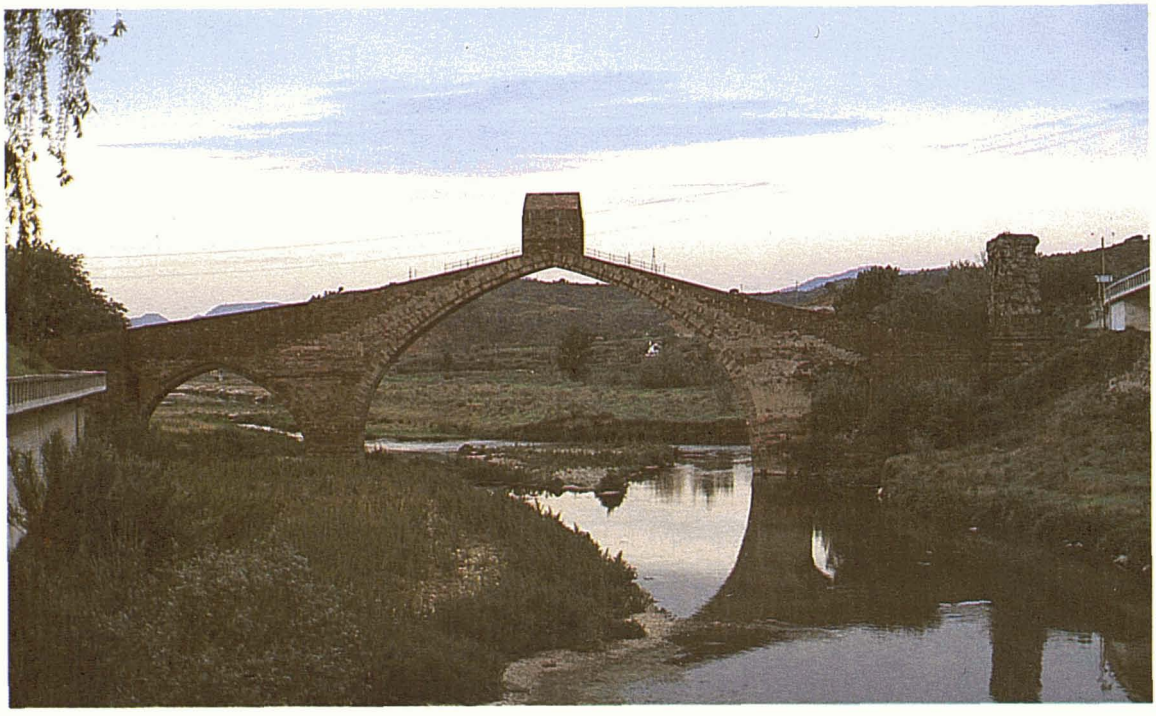
Història

Enfront de l'arc triomfal, sobre el mur que fou construït per aguantar la carretera, hi ha una làpida que resumeix la història del Pont del Diable.

A la làpida, hi figuren cinc dates: la primera, segle II, és molt vaga i es refereix al pont i a l'arc honorífic romà; l'any 1283 és la data de reconstrucció del pont gòtic; l'any 1768 correspon a la reparació general del pont; l'any 1928 correspon a la restauració de l'arc romà honorífic, i finalment, l'any 1933 és l'any en què van ser desenterrats els sòcols per a la construcció de la carretera. Hem d'afegir a aquestes dates la de la seva destrucció durant la Guerra Civil espanyola i la de la seva reconstrucció l'any 1965.

Segons la teoria de Carles Fernández Laredo, el pont romà primitiu tenia quatre arcades iguals, amb rasant horitzontal, tal com mostra el dibuix adjunt. Era un pont del mateix tipus que el de Cardona sobre el Cardener o el de Balaguer sobre el Segre. El pilar central va desaparèixer a causa del desgast dels fonaments, ja que li corresponia una zona d'erosió molt intensa a causa de les avingudes. El pont va restar inservible fins a l'Edat Mitjana, quan fou aixecat l'arc ogival que resistí fins a la voladura de 1939.

El Pont del Diable va néixer com a pas del Llobregat de la via número 1 de l'itinerari d'Antonio dins la Via Augusta, que comunicava Roma amb Tarragona i Cadis i, segons A. de Laborde, la ciutat de Martorell és l'antiga Telobis de Ptolomeo i de Pompenio Mela, situada al país dels laietans.

D'acord amb P. Piferrer, aquesta obra ha estat considerada molt antiga i hom suposa que fou construïda per Aníbal (suposició errònia) l'any 535 de la fundació de Roma. A la setena calenda del mes de gener de 1283 trobem l'ordre de reconstrucció donada pel rei Pere el Gran on consten les garanties de què gaudiran els qui treballin al pont. Hi va haver una altra reparació l'any 1768, en temps del rei Carles III i per sol·licitud de don Juan Martín Zarmueño, comandant general del cos d'Enginyers.

Trobem unes altres referències al pont a l'obra *Sumario de las antigüedades romanas en España* de 1832, de J. A. Cea Bermúdez, on hi ha una descripció molt breu del pont, amb les mides en peus i polzades.

Finalment, cal fer referència al nom del pont. També en uns altres indrets de Catalunya trobem ponts amb la mateixa denominació malèfica. Així, per exemple, al congost d'Organyà hi ha un pont anomenat del Diable, a causa de l'aspecte sinistre del lloc, que ha donat servei fins fa uns cinquanta anys i que ara es troba a la dreta de la carretera moderna. No he trobat cap referència quant a l'origen del nom del Pont del Diable de Martorell, però sí que puc avançar-ne una hipòtesi: El pont romà originari va ser destruït per una riuada, semblant probablement a les que assolen periòdicament el riu Llobregat (recordeu, per exemple, la de 1962 i la darrera, l'any 1982). Sabem, per estimacions que han estat fetes, que el nou pont pot suportar un cabal màxim de 4.000 m^3/segon. Tot ens fa suposar que, a causa del lloc tan estret on es trobava situat, i on encara es troba ara, anomenat el Congost de Martorell, i també a causa d'alguna avinguda o riuada particularment forta, el pont fou destruït i els efectes sobre la població foren catastròfics, a part de la pèrdua històrica que suposà la destrucció d'un pont de més de mil anys d'antiguitat. Ben segur que aquestes conseqüències catastròfiques van ésser associades a l'Edat Mitjana amb poders malèfics. Va ser el record d'aquesta tragèdia el que va fer que aixequessin l'arc ogival de més de 37 metres de llum que encara avui podem veure-hi.

